

УДК: 353.265:343.21(4)
Biblid 1451-3188, 17 (2018)
Год XVII, бр. 64, стр. 19–40
Изворни научни рад

УСЛОВНИ ОТПУСТ У ЕВРОПСКОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ

проф. др Драган ЈОВАШЕВИЋ¹

Апстракт: У савременом кривичном праву затворска казна је основна и најважнија врста кривичних санкција за починиоце кривичних дела како би се спречило и борило против криминала. Али, поред безусловне затворске казне, сва кривична законодавства такође познају различите модалитете њеног доношења или извршења. То су различити облици супститута или алтернатива у случајевима када безусловни притвор није неопходан. Тако можемо разликовати пуну или делимичну суспензију казне затвора или неку другу врсту казне. У првом случају ради се о условној осуди. Други део парцијалне суспензије назива се условно отпуст. Условно пуштање на слободу је делимична суспензија казне затвора под одређеним условима и за одређени период, али тек након што је осуђени већ делимично осуђен на казну. За одобравање условног ослобађања неопходно је испунити кумулативно прописане услове кроз које се процењује да ли је и у којој мери остварена посебна превенција осуђеног лица у смислу реедукације и ресоцијализације. Предуслов за спровођење ових мера јесте испуњавање формалних захтева – у погледу врсте и трајања затворске казне или материјалних услова – оцене суда да примена казне у конкретном случају није неопходна јер се циљеви (сврха) казне може постићи без ефективне примене казне затвора у целини или делимично. Овај рад говори о концепту, карактеристикама, условима и методама примене ових облика суспензије затворске казне у модерном европском кривичном праву.

Кључне речи: Европски стандарди, шифра, затворска казна, условно одсуство, надзор, слобода, Европско право.

¹ Правни факултет Универзитета у Нишу, Е-маил: jovas@prafak.ni.ac.rs.

1) УВОД

У систему мера друштвене реакције на криминалитет преовладавају по свом значају казне затвора.² Она је прописана за највећи број кривичних дела самостално или алтернативно, односно кумулативно са новчаном или другом казном.³ Изриче се за судском пресудом одређено време кривично одговорном учиниоцу кривичног дела.⁴ Казна лишења слободе састоји се у одузимању слободе кретања учиниоцу кривичног дела за у судској пресуди одређено време и његовом смештању у посебну заводску, пенитенсијарну установу. У свим савременим казним системима она заузима централно место. Највећи број кривичних дела запређен је овом казном јер она пружа највише могућности да се оствари сврха кажњавања која се састоји у специјалној превенцији – утицају на учиниоца кривичног дела да поново не чини кривична дела и његовом поновном укључивању у нормалан друштвени живот. Али изречена мера казне затвора не мора у сваком конкретном случају и да се ефективно изврши у потпуности. То значи да се осуђено лице може отпустити са издржавања казне затвора на слободу и пре него што ју је у потпуности издржао ако су за то испуњени законом прописани услови. Тада долази до примене условног отпуста. То је извршење „казне лишења слободе на слободи“.⁵ Условни отпуст⁶ састоји се у отпуштању осуђеног лица са издржавања казне затвора пре него што ју је у потпуности издржао, под условом да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично

² Нека инострана кривична законодавства познају више врста казни лишења слободе и то: затвор и доживотни затвор. Тако Кривични законик Македоније у члану 35, Кривични законик Руске Федерације у члану 44, Кривични законик Израела у члану 41, аустријски Кривични законик у члану 18, бугарски Кривични законик у члану 37. Кривични законик Албаније у члану 29 познаје казне затвора и дуготрајног затвора, док грчки Кривични законик у члану 51 предвиђа: доживотни затвор, затвор у казним установама и затвор у поправним установама, а Кривични законик Кине у члану 33 познаје: доживотни затвор, затвор са непромењивим роком од шест месеци до 15 година, задржавање од једног до шест месеци и надзор јавне безбедности од три месеца до две године.

³ У правној теорији има схватања према којима постоје три модалитета одузимања слободе кретања осуђеног лица применом кривичноправне принуде. То су: а) казна затвора, б) казна дуготрајног затвора, и в) казна малолетничког затвора. Прва два модалитета нису различите врсте казни затвора, већ се разликују само по дужини трајања. Први модалитет има редовну примену, а други је изузетак. Трећи модалитет је посебног карактера због лица према коме се може изрећи.

⁴ Драган Јовашевић, *Кривично право, Општи део*, Београд, Досије, 2016, стр. 312.

⁵ Željko Horvatić, *Kazneno pravo, Opći dio*, Zagreb, Pravni fakultet, 2003, str. 174.

⁶ Berislav Pavišić, Velinka Grozdanić, Petar Veić, *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2007, str. 89-92.

дело. Ако такво лице не изврши кривично дело за време док му казна тече, неће доћи до опозивања условног отпуста. Условни отпуст⁷ је сличан условној осуди (као кривичној санкцији алтернативног карактера) јер се оба института састоје у ослобађању учиниоца кривичног дела од издржавања казне, с тим што је код условне осуде то ослобођење у потпуности, а код условног отпуста се ради о делимичном ослобођењу од казне. У функционалном смислу условни отпуст је саставни део изречене казне затвора јер утиче на њену садржину будући да се институционални третман у заводској установи замењује третманом на слободи. То је посебан облик издржавања „казне лишења слободе на слободи“.⁸ У теорији⁹ се могу наћи схватања према којима је условни отпуст основ за гашење казне или законска сметња за даље извршење казне. Но, тешко се може прихватити да је он основ за гашење казне јер постоји могућност њеног извршења у случају опозива условног отпуста, па је чак тешко и тврдити да је условни отпуст сметња за даље извршење казне јер су неки облици извршења казне као мере помоћи и надзора могући и за време трајања условног отпуста. Условни отпуст представља криминалополитичку и пенолошку меру којом се врши допунска индивидуализација казне и остварује ресоцијализација осуђеног уз његово лично и активно учешће, када се с обзиром на постигнуте резултате специјално превентивног садржаја може скратити претходно одмерено трајање одузимања слободе.¹⁰ Међу бројним европским документима, који чине корпус европског кривичног права, по свом значају за примену института условног отпуста истиче се Европска конвенција о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима (ЕТС 051) која је донета 30. новембра 1964. године, а ступила на снагу 22. августа 1975. године.¹¹ Циљ је њеног доношења био да се успоставе минимални услови међу државама уговорницама – чланицама Савета Европе о пружању система помоћи која су нужне за ресоцијализацију осуђених учинилаца кривичних дела путем одговарајућег надзора кроз примену одређених мера које треба да подстакну промену њиховог понашања и ресоцијализацију, а с друге стране, да контролом њиховог понашања омогуће извршење изречене казне и без њеног ефективног извршења.¹² У одредбама чл. 4–9 Конвенција разрађује

⁷ Ljiljana Selinšek, *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela*, Ljubljana, Založba GV, 2007, str. 167-169.

⁸ Velinka Grozdanić, Marissabel Škorić i Igor Martinović, *Kazneno pravo, Opći dio*, Rijeka, Pravni fakultet, 2013, str. 211-213

⁹ Petar Novoselec, *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet, 2004, str. 356

¹⁰ Ksenija Turković et al., *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2013, str.78-81.

¹¹ Berislav Pavišić, *Kazneno pravo Vijeća Europe*, Zagreb, Golden marketing, 2006, str. 536.

¹² Berislav Pavišić, Tadija Bubalo, *Međunarodno kazneno pravo*, Rijeka, Pravni fakultet, 2013, str. 89-96.

одредбе о начину, поступку и условима извршења условног отпуста у случају да је казна затвора изречена у једној држави, а извршава се у другој држави. Надзор над применом условног отпуста уређен је главом два, у одредбама чл. 10–15 Конвенције које треба да омогуће ефикасну примену овог института у процесу извршења изречених казни путем судских пресуда. Извршење судских одлука (чл. 16–21) је предмет разматрања у глави трећој Конвенције, док глава четврта (чл. 22–25) уређује уступање права на извршење изречене казне затвора, односно условног отпуста над осуђеним лицем у корист замољене државе. Одредбе ове Конвенције су у потпуности имплементиране у кривично законодавство бројних европских држава.¹³

2) УСЛОВНИ ОТПУСТ У ЗАКОНОДАВСТВИМА ПОЈЕДИНИХ ДРЖАВА

Шпанија

Кривични законик Краљевине Шпаније¹⁴ из 1995. године са новелама до 2015. године у трећем поглављу под називом: „Замена извршења казне лишења слободе и условна осуда“ прописује више облика (форми) супституције, алтернативе изречене казне затвора учиниоцу кривичног дела. То су:¹⁵ а) суспензија изречене казне затвора, б) замена изречене казне затвора, и в) условни отпуст. Овај Законик у трећем одељку под називом: „О условном отпусту“ одређује појам, карактеристике, врсте и услове за примену ове специфичне врсте, форме или облика извршења казне затвора на слободи или превременог отпуштања осуђеног лица из заводске установе. Тако су у члану 90 КЗ одређени кумулативни услови који морају бити испуњени за примену условног отпуста:¹⁶ а) да је учинилац кривичног дела осуђен на казну затвора, б) да је осуђено лице издржало три четвртине изречене казне затвора, в) да се осуђено лице за време издржавања казне затвора добро понашало, и г) да је надлежна служба у казнено поправном заводу у свом извештају дала позитивну процену будућег понашања осуђеног лица на слободи и могућност његове друштвене реинтеграције у смислу члана 67 КЗ. При томе се захтева да је, уз испуњење наведених услова, осуђено лице испунило све обавезе које

¹³ Драган Јовашевић, Вељко Икановић, *Међународно кривично право*, Бања Лука, Универзитет Апеирон, 2015, стр. 189-193.

¹⁴ Органски закон 10/1995, од 23. новембра, о Кривичном закону, објављен у „Службеном гласнику“ број 281. од 24. новембра 1995. године – *Código penal Ley Organica*, No. 10/1955 de 23 de Noviembre de 1995; *Organic Law* No. 1/2015. 1. July 2015.

¹⁵ Elena Merino Blanco, *Spanish Law and Legal System*, Thomson, Sweet-Maxwell, 2006, pp. 111-114.

¹⁶ Luis E. Chiesa, Carlos Gomez Jara, *Spanish Criminal law*, Stanford, 2009, pp. 289-301.

произилазе из грађанске одговорности по основу накнаде кривичним делом проузроковане штете у смислу члана 72 ст. 5 и 6 КЗ. Условни отпуст се може дати и лицу које је осуђено за: а) кривична дела тероризма, б) кривична дела у вези са терористичким организацијама и групама, и в) кривична дела која су извршена у оквиру криминалне организације, уз претходну посебну процену могућности друштвене реинтеграције осуђеног лица, при чему се посебно узимају у обзир следеће чињенице: 1) да је то лице испољило недвосмислено уверење да је напустило терористичке активности, 2) да је то лице активно сарађивало са надлежним државним органима у циљу спречавања вршења других кривичних дела од стране оружаних банди, организација или терористичких група, 3) да је то лице допринело да се ублаже последице учињеног кривичног дела, 4) да је то лице идентификовало, ухватило или допринело кривичном гоњењу лица која су одговорна за кривична дела тероризма, односно прибавило доказе, и 5) да је то лице спречило активности организације или удружења коме је припадало или са којим је сарађивало, што се може потврдити посебном изјавом којом се одриче својих криминалних активности и напушта насиље, а посебно ако се извинио жртвама свог криминалног деловања. У сваком случају пре доношења одлуке о пуштању на условни отпуст наведених лица потребно је прибавити и друге извештаје из којих се може закључити да је осуђено лице заиста прекинуло све везе (контакте) са терористичком организацијом или удружењем коме је припадало, односно њиховим окружењем и активностима. При давању условног отпуста осуђеном лицу¹⁷ суд му у образложеној одлуци може да нареди испуњење једне или више следећих обавеза, односно да нареди да се придржава једног или више правила понашања или мера које су предвиђене у члану 83 КЗ као што су: 1) забрана посећивања одређених места, 2) забрана приближавања оштећеном лицу (жртви), његовим сродницима или другим лицима које одреди суд или забрана комуникације са њима, 3) забрана напуштања места пребивалишта или боравишта без одобрења надлежног органа, 4) лични долазак пред суд, трибунал или другу службу ради њиховог обавештавања о својим активностима, 5) учешће у обуци, на раду, у културном или саобраћајном образовању (едукацији), тренинг програмима о сексуалној или еколошкој заштити, као и у програмима за заштиту животиња, и 6) испуњавање других обавеза које суд сматра оправданим и потребним за друштвену интеграцију осуђеног, уз његову претходну сагласност, под условом да то није у супротности са његовим личним достојанством. Време трајања условног отпуста (члан 93 КЗ) износи онолико времена колико и период преосталог неиздржаног дела изречене казне затвора. У члану 91 Кривични законик Краљевине Шпаније предвиђа посебне облике условног отпуста.¹⁸

¹⁷ Lorena Bachmaier, Antonio del Moral Garcia, *Criminal law in Spain*, Kluwer, 2010, pp. 189-192.

¹⁸ Marc Hernandez, *Spanish Criminal Code Reform*, Madrid, Comares, 2014, pp. 171-178.

Наиме, изузетно ако су испуњени законом прописани услови и ако се не ради о лицу које је осуђено за: а) кривична дела тероризма, б) кривична дела у вези са терористичким организацијама и групама, и в) кривична дела која су извршена у оквиру криминалне организације, судија за условни отпуст, на основу извештаја државног тужиоца, генералног директора казнено поправних установа или других установа може дати условни отпуст лицу које је издржало само две трећине изречене казне затвора, под условом да оно заслужије такву привилегију на основу показаног понашања и владања у заводској установи, континуитета у испуњавању радних и других обавеза, као и учешћем у културним и стручним активностима. Такође, на предлог генералног директора казнено поправних установа и после претходно прибављеног извештаја државног тужиоца, судија Одбора за условни отпуст може дати условни отпуст и лицу које је издржало само половину изречене казне затвора (што представља изузетну привилегију) имајући у виду следеће околности: а) дужину издржане казне затвора, б) ако је до потпуног извршења изречене казне остало највише до деведесет дана за сваку годину ефективно издржане казне, и в) ако се не ради о лицу које је осуђено за кривична дела тероризма, кривична дела у вези са терористичким организацијама и групама, или кривична дела која су извршена у оквиру криминалне организације. За примену ове законске могућности потребно је да судија дође до уверења да је осуђено лице у потпуности и ефикасно остварило учешће у програмима за компензацију жртвама кривичних дела или, по потреби, да је остварило успех у предузетим програмима лечења или детоксикације.¹⁹ И коначно, у одредби члана 92 КЗ, чак и ако нису испуњени услови у погледу дужине издржаног дела изречене казне затвора, осуђеним лицима која су навршила седамдесет година живота у току издржавања изречене казне затвора, или лицима која болују од озбиљне неизлечиве болести може се дати условни отпуст. У овим случајевима казнено поправна установа у којој се налазе наведена лица хитно, дакле, без одлагања, покреће поступак за давање условног отпуста пред судијом Одбора за условни отпуст. При доношењу одлуке врши се посебна процена личних околности осуђеног лица, могућност да осуђено лице поново изврши кривично дело или други преступ и утврђује постојање опасности таквог лица по своју околину. Уколико постоји очигледна опасност за живот осуђеног лица због болести или старости, што се утврђује налазом и мишљењем лекара судске медицинске струке, као и извештајем медицинске службе казнено поправне установе, судија Одбора за условни отпуст може дати условни отпуст и без формално испуњених услова уз извештај казнено поправне установе о коначној прогнози понашања и степена опасности осуђеног лица.

¹⁹ Thomas Weigend, Hans Heinrich Jeckel, *Tratado de Derecho penal, Parte general*, Madrid, Comares, 2013, str. 278-281.

Италија

Кривични законик Италије (*Codice penale*) из 1930. године са више новела у Општем делу – *Parte generale*, у другом делу под називом: „Обустава-суспензија казне“ познаје више облика потпуне или делимичне суспензије извршења прописане или изречене казне. То су:²⁰ а) условна осуда (члан 194 КЗ), и б) условни отпуст (члан 206 КЗ). Посебан облик делимичне суспензије изречене казне затвора и пуштања на слободу осуђеног лица пре истека времена на које је изречена казна затвора или слична мера институционалног карактера назива се условни отпуст. Он је у Кривичном законiku Италије уређен у глави два, другог дела под називом: „Условни отпуст“.²¹ Наиме, према одредби члана 206 КЗ сваком лицу коме је изречена казна затвора или друга мера која се састоји у одузимању слободе кретања за одређено време, може се одобрити превремени условни отпуст. То је, како сам Законик каже, „средство препорода и друштвене реинтеграције“ који чини на тај начин део прогресивног (енглеског) система извршења казне затвора. Но, условни отпуст није право осуђеног лица, већ законом прописана могућност коју он мора да заслужи и која се даје само у случајевима када постоје „разумне“ шансе за успех у преваспитању, преображају и ресоцијализацији. Суд може, на предлог Управе заводске установе у којој се налази осуђено лице, према члану 207 КЗ да одобри условни отпуст и пуштање на слободу осуђеног лица ако су испуњени следећи кумулативно одређени услови:²² а) да је осуђено лице за време издржавања изречене казне затвора или друге мере одузимања слободе својим радом и понашањем пружио „опипљиве“ доказе свог напретка у процесу преображаја, поправљања и преваспитања, б) да је осуђено лице надокнадило штету коју је проузроковало извршеним кривичним делом или се са оправданим разлозима може очекивати да ће то учинити, и в) да личност и понашање осуђеног лица за време издржавања изречене казне, односно мере, као и животни услови који га очекују после његовог изласка на слободу из заводске установе пружају довољно гаранција да ће се оно на слободи добро понашати, да ће поштовати норме правног поретка и нарочито да неће вршити нова кривична дела. Директор заводске установе у којој се налази осуђено лице (члан 208 КЗ) даје препоруку за његово превремено ослобођење и пуштање на слободу ако су испуњени законом прописани услови. У случају да је захтев за давање условног отпуста поднео сам осуђени, тада директор заводске установе суду доставља извештај установе и другу документацију уз захтев осуђеног лица. Након одобравања условног отпуста и пуштања осуђеног лица на слободу суд

²⁰ Salvatore Aleo, *Parte generale*, Padova, Cedam, 2012, pp.189-196.

²¹ Gaetano Contento, *Corso di diritto penale*, Laterza, 2006, pp. 221-226.

²² Frederica Fucito, Astolfo Di Amalo, *Criminal law in Italy*, Kluwer, 2016, pp. 203-207.

одређује и време његовог трајања. То је, заправо, преостало време до потпуног извршења судском пресудом изречене казне или друге мере лишења слободе. При томе је Законик у члану 209 изричито одредио да време трајања условног отпуста не може да буде краће од две године (ако се ради о повратнику – члан 128 КЗ), нити да буде дуже од пет година (ако се ради о лицу које је осуђено на казну доживотног затвора – члан 107 КЗ).²³ Лице које се налази на условном отпусту дужно је да до истека његовог трајања поштује одговарајућа правила понашања која му је поставио суд (члан 210 КЗ). При избору ових правила суд посебно узима у обзир следеће околности: а) старост осуђеног лица и његову личност, б) процену ризика којем условно отпуштено лице на слободи може бити изложено, и в) степен поузданости његових породичних, пословних и друштвених услова на слободи. Зато је заводска установа у обавези да пре пуштања на условни отпуст осуђеног лица отпочне са припремама у погледу избора ових правила понашања, као и услова за њихово испуњавање од стране условно отпуштеног лица на слободи. У овоме суду, односно управи заводске установе помажу различити друштвени субјекти као што су: органи заштите, старатељства или социјалне заштите. За време трајања условног отпуста осуђеном лицу се поред одређених правила понашања које одређује суд, као и начин њиховог испуњавања, изриче и мера стављања под надзор органа заштите или друге добротворне организације.²⁴ Ови органи својим упутствима и смерницама условно отпуштеном лицу (члан 213 КЗ) помажу да се циљ (сврха) условног отпуста у потпуности и ефикасно оствари. Ако лице које је условно пуштено на слободу покаже добро понашање до истека периода трајања условног отпуста, тада се оно у потпуности ослобађа од даљег издржавања изречене казне или мере лишења слободе, а његова осуда се брише из казнене евиденције. Суд је овлашћен да приликом давања условног отпуста осуђеном лицу, а после његовог саслушања, на предлог заводске установе или надзорних органа, овоме изрекне за време трајања условног отпуста и одређене забране, односно наредбе (члан 212 КЗ) као што су:²⁵ а) забрана бављења одређеним занатом или професијом (члан 122 став г. КЗ), б) забрана одласка на одређена места, в) забрана боравка на одређеним местима, г) наредба о обавезном боравку у месту пребивалишта, и д) наредба за протеривање (чл. 149–154 КЗ). У сваком случају суд одређује услове, ограничења или гаранције (безбедносне, контролне итд.) за условно отпуштено лице које треба да допринесу успешнијем, бржем и лакшем обнављању нормалног живота таквог лица на слободи. Успех у извршењу

²³ Francesco Mantovani, *Diritto penale, Parte generale*, Padova, Cedam, 2011, pp. 234-248.

²⁴ Antonio Pagliaro, *Trattato di diritto penale*, Milano, Giuffrè, 2016, pp. 198-202.

²⁵ Antonio Fiorella, *Questioni Fondamentali della parte generale del diritto penale*, Torino, Giappichelli, 2013, pp. 189-193.

условног отпуста (као облика делимичне суспензије казне или мере одузимања слободе) код осуђеног лица у великој мери зависи и од ефикасне, квалитетне и благовремене примене мера надзора добротворних организација. Систем ових мера помоћи, заштите и надзора је уређен у глави трећој под називом: „Надзор добротворне организације“. Тако је у члану 213 КЗ одређено изричито да „надзор добротворне организације представља суштинску одлику система који има за циљ добијање добрих резултата од извршења изречених казни и других мера лишења слободе путем примене различитих метода“. Стога је Законик прописао обавезно стављање под надзор одговарајуће добротворне организације условно отпуштеног лица. Дужности добротворних организација²⁶, сходно члану 214 КЗ, састоје се у примени мера, средстава и поступака који треба да омогуће условно отпуштеном лицу да се боље, брже и лакше прилагоди животу на слободи у заједници. Такође, ове организације пружају саветодавне услуге, усмеравање, као и моралну и материјалну помоћ у циљу постизања сврхе поновног успостављања нормалног живота условно отпуштеног лица, као и спречавања (превенције) вршења кривичних дела у будућности. У том циљу, именована добротворна организација може условно отпуштено лице да запосли, да му пронађе одговарајуће запослење, да му пружи помоћ у проналажењу посла, послодавца, места становања или да га усмерава како да правилно користи своју уштеђевину или зараду, односно да му пружи подршку која му је неопходна како би водио „частан“ живот. Такође, добротворна организација²⁷ је овлашћена и да врши редован надзор над животом, радом и понашањем условно отпуштеног лица, али на дискретан и одговарајући начин, тако да се не угрози његова рехабилитација. О примењеним мерама надзора ова организација у одређеним временским периодима обавештава суд и друге надлежне органе. Поред добротворних организација надзор и пружање мера помоћи условно отпуштеном лицу могу да врше и друга удружења, групе грађана, јавне или приватне установе које се и иначе баве оваквим пословима, уз помоћ и под контролом државе (члан 215 КЗ). У надзору над условно отпуштеним лицем посебну улогу имају и службеници за заштиту или за условни отпуст које суд одређује у сваком конкретном случају.

Бугарска

Кривични законик Републике Бугарске из 1968. године са изменама до 2010. године у другом делу под називом: „Превремени отпуст осуђеног лица“ у члану 70 одређује појам, садржину, дејство и услове за примену института

²⁶ Antonio Pagliaro, *Principi di diritto penale*, Padova, Cedam, 2007, p. 229.

²⁷ Francesco Mantovani, *Diritto penale, Parte generale*, Padova, Cedam, 2011, pp. 78-181.

условног (или превременог) отпуста.²⁸ То није самостална кривична санкција, нити мера упозорења као што је условна осуда. Ради се о делимичној суспензији, изречене казне затвора. Применом овог института изразито пенолошког и криминалополитичког карактера постиже се да лице коме је правноснажно изречена казна затвора, ако то заслужи својим радом и понашањем у току извршења казне, буде ослобођено од даљег извршења те казне, под условом да су и таквим делимичним извршењем казне у потпуности остварени циљеви специјалне превенције.

Према овом законском решењу²⁹ суд може да одобри превремено отпушање осуђеног лица са даљег издржавања изречене казне затвора када је осуђено лице то својим примереним понашањем, као и искреним и оданим односом према раду практично показало да се у толикој мери поправило да његово даље задржавање у заводској институцији није потребно. То је материјални услов који суд у сваком конкретном случају процењује на основу субјективних и објективних околности. Но, формални услов (без кога уопште и нема примене условног отпуста) јесте да је осуђено лице претходно издржало најмање половину изречене казне затвора. Примена условног отпуста је могућа и за лица која су (после новеле из 2002. године) осуђена за тешка, квалификована кривична дела у поврату под следећим условима: а) да је осуђено лице издржало најмање две трећине изречене казне затвора, и б) да преостали део изречене казне не износи више од три године. У погледу материјалних услова и за осуђене повратнике (рецидивисте) важе исти критеријуми. При давању условног отпуста Законик је поставио и једно ограничење. Наиме, овај институт се не може применити два пута (чак и када су испуњени формални услови), осим ако осуђено лице претходно није рехабилитовано за кривично дело за које се тражи давање условног отпуста. Према члану 70 став 6 КЗ условни отпуст траје онолико времена колико је преостало до потпуног истека изречене казне затвора, а најмање шест месеци.³⁰ У случају давања превременог отпуста осуђеног лица из заводске установе према члану 70 став 9 КЗ период рехабилитације почиње да тече тек по истеку условног отпуста. Ако се ради о лицу које је осуђено за кривично дело које је извршило као малолетник, Законик такође дозвољава могућност његовог превременог пуштања на слободу, али тек када постане пунолетан и под условима који важе и за пунолетно лице (из члана 70 КЗ). Изузетно, сходно члану 71 КЗ суд може дати

²⁸ *Наказателен кодекс*, обнародован – ДВ, бр. 26 од 2. април 1968. године. Последња измена обнародована – ДВ, бр. 32 од 27 април 2010; Иван Ненов, Александар Стојнов, *Наказатељно право на Република Блгарија, Обша дел*, Софи-Р, Софија, 2010, стр. 300-304.

²⁹ ДВ, Службени гласник број 27/2009.

³⁰ Иван Ненов, Александар Стојнов, *Наказатељно право на Република Блгарија, Обша дел*, ор. cit., стр. 300-304.

превремени условни отпуст осуђеном лицу и после издржане само једне трећине изречене казне затвора. За време трајања (превременог) условног отпуста осуђеном лицу на слободи, Законик у члану 73 предвиђа могућност (али не и обавезу) за суд да му наложи одређене обавезе и изда одређена упутства у погледу живота, школовања или рада. У том случају суд може и да одреди надзорни орган (тело) и одговарајућу Комисију за образовну бригу над овим лицима. Уколико се пак ради о малолетнику коме је одобрено привремено пуштање на слободу, тада суд одређује локалну комисију за антидруштвено понашање малолетника. У случају потребе, у конкретном случају суд уз постављене обавезе и дата упутства, те одређене органе, тела и комисије, одређује да ће надзор и образовну бригу вршити одређена јавна организација, уз пристанак условно отпуштеног лица, о чему обавештава надзорну или локалну комисију. Општу контролу и руковођење образовањем, радом, животом и понашањем привремено отпуштених лица врши окружни суд према месту њиховог пребивалишта.

Естонија

Кривични законик Републике Естоније из 2001. године са изменама до 2015. године³¹ у глави петој под називом: „Ослобођење од казне“ предвиђа више облика потпуног и делимичног ослобођења од извршења казне затвора (или новчане казне) у виду: а) условне осуде, и б) условног отпуста.³² Поред условне осуде (која се јавља као потпуно или делимично ослобођење од извршења утврђене казне затвора или новчане казне), кривично право Републике Естоније у члану 76 КЗ познаје још један облик делимичног ослобођења од извршења изречене казне затвора. То је условни отпуст (или како га Законик назива „привремено ослобођење од извршења казне затвора“).³³ Наиме, ако је учинилац кривичног дела другог степена,³⁴ односно кривичног дела из нехата првог степена, осуђен на казну затвора, суд је овлашћен да га привремено ослободи (или условно отпусти) из заводске установе од даљег извршења изречене казне у следећим случајевима:³⁵ 1) ако су испуњени следећи услови: а) формални услов – да је осуђено лице издржало

³¹ *Karistusseadustik (Luhend Kar S)* RT I 2001, 61, 364, (donet 6. juna 2001, a stupio je na snagu 1. septembra 2002).

³² В. В. Запевалов, Н. И. Мацнев, *Уголовный кодекс Эстонской Республики*, Юридический центр Пресс, Санкт-Петербург, 2001, стр. 107-109.

³³ *Kriminaalmenetluse, Sladustik*, Tallinn, Jurra, 2001, str. 119-126.

³⁴ Оваква подела кривичних дела је преузета из руског кривичног законодавства (А. И. Рапог, *Уголовное право России, Общая часть*, 2. издание, Москва, Eksmo, 2008, стр. 54-56).

³⁵ Erin Kerrgandberg, *Kriminaalmenetlus*, Meris Sillaots, 2011, p. 182.

једну трећину, али не мање од шест месеци изречене казне затвора, и б) материјални услов – да је осуђено лице дало пристанак на примену мере електронског надзора из члана 75.1 КЗ, или 2) да је осуђено лице издржало најмање половину, али не мање од шест месеци изречене казне затвора. Ако се пак ради о лицу које је осуђено за умишљајно извршење кривичног дела првог степена, тада је суд овлашћен да га превремено ослободи од даљег издржавања изречене казне затвора под следећим алтернативно предвиђеним условима: 1) ако је осуђени издржао половину, али не мање од шест месеци изречене казне затвора и ако је дао пристанак на примену мере електронског надзора, или 2) ако је осуђени издржао најмање две трећине изречене казне затвора.³⁶ При томе је Законик изричито после новеле из 2009. године (члан 76 став 2 КЗ) искључио примену условног отпуста ако је: а) учинилац кривичног дела осуђен на казну затвора од најмање две године, и б) ако је остало да издржи мање од два месеца изречене казне затвора.³⁷ При доношењу одлуке о превременом ослобађању осуђеног лица³⁸ из заводске установе и његовом пуштању на слободу суд посебно узима у обзир све објективне околности које су у вези са извршењем кривичног дела, субјективне околности које су везане за личност његовог учиниоца, затим претходни (ранији) живот осуђеног лица, његово понашање током издржавања изречене казне затвора, животне услове (личне прилике), као и последице које могу да се одразе на осуђено лице услед његовог превременог ослобађања и пуштања на слободу (процена опасности од поврата – рецидива). Применом условног отпуста (или превременог ослобођења од издржавања изречене казне затвора) осуђено лице се пушта на слободу која траје до истека времена неиздржаног дела изречене казне затвора, али не мање од годину дана. За време трајања условног отпуста условно отпуштено лице подлеже надзору над његовим понашањем у смислу члана 75 КЗ. Такође, ово лице се, уз његов пристанак, може подвргнути и примени мере електронског надзора над његовим понашањем и кретањем.³⁹

Кривични законик Републике Естоније познаје још три облика условног отпуста. То су: а) превремено ослобођење од казне доживотног затвора (члан 77 КЗ), б) превремено ослобођење од казне због терминалне болести осуђеног лица (члан 79 КЗ), и в) превремено ослобођење од казне због озбиљне повреде осуђеног лица која је настала као последица кривичног дела (члан 80 КЗ). У

³⁶ Priit Pikamae, Jaan Sootak, *Estonian Criminal law*, Tallinn, Jurra, 2011, pp. 9-201.

³⁷ Erin Kerrgandberg, *Kriminaalmenetlus*, Meris Sillaots, 2011, pp. 212-216.

³⁸ Kale Merusk, Ian Pilving Halduskohtu, *Menetluse Seadustik Kommentaritute valjaanne*, Tallinn, Jurra, 2013, pp. 292-303.

³⁹ Jaan Lišvic, *Nakazatelnoe pravo Estonii, Sistemnij kurs v slazdah*, Tallinn, SHI, 2010, pp. 256-264.

члану 77 КЗ предвиђен је институт под називом: „Превремено ослобађање од казне доживотног затвора“. Наиме, лице коме је због извршеног тешког кривичног дела изречена казна доживотног затвора може бити условно отпуштено из заводске установе, дакле, превремено пуштено на слободу ако је издржало најмање тридесет година казне затвора. У том случају се време трајања условног отпуста одређује у трајању од пет до десет година. Ако за то време условно отпуштено лице поново изврши ново кривично дело са умишљајем, тада му се изриче казна доживотног затвора, без нове могућности за давање условног отпуста. „Превремено ослобођење од казне због терминалне болести осуђеног лица“ је институт предвиђен у члану 79 КЗ. Према овом законском решењу осуђено лице које се налази на издржавању изречене казне затвора, а болује од терминалне болести, суд може превремено ослободити из заводске установе и пустити га на условни отпуст, узимајући у обзир околности које се односе на извршење кривичног дела, личност осуђеног лица и природу и тежину његове болести. Ако се пак ради о лицу које је било урачуњливо (ментално способно) у време извршења кривичног дела али, пре или после доношења судске пресуде, ментално оболи, постане малоумно или оболи од другог тешког психичког поремећаја тако да постане неурачуњливо, суд га ослобађа од даљег извршења изречене казне. Такво лице се подвргава одговарајућим медицинским третманима у надлежним институцијама. Последњи посебан, специјалан облик условног отпуста у естонском кривичном праву предвиђен је у члану 80 КЗ под називом: „Превремено ослобођење од казне због озбиљне повреде осуђеног лица која је настала као последица кривичног дела“. До примене овог института долази у ситуацијама када је учинилац кривичног дела, за које је у закону прописана казна затвора у трајању до пет година, осуђен на казну затвора, али је приликом извршења тог дела и сам претрпео озбиљне повреде. Тада је суд овлашћен да такво осуђено лице потпуно или делимично ослободи од даљег издржавања изречене казне затвора, па се оно пушта на условни отпуст који траје до истека времена на које је казна затвора и изречена правноснажном одлуком суда.

Пољска

Кривични законик Републике Пољске из 1997. године у поглављу осмом под називом: „Мере у вези са изрицањем условног отпуста“ у члану 77 прописује да суд може условно ослободити од даљег издржавања казне затвора осуђено лице када дође до уверења (након оцене његове свеукупне личности) да његов став, личне карактеристике и ситуација, његов начин живота пре извршења кривичног дела, околности извршења дела, као и његово понашање после извршења кривичног дела, као и за време издржавања казне затвора указују на претпоставку да ће осуђени након пуштања на слободу поштовати

правни поредак, а посебно да неће чинити нова кривична дела.⁴⁰ Но, поред испуњења наведених материјалних услова за давање условног отпуста у смислу члана 78 КЗ потребно је испуњење и формалних услова. То су:⁴¹ а) да је осуђено лице издржало најмање половину изречене казне затвора, а најмање шест месеци, б) да је осуђено лице из члана 64 став 1 КЗ издржало најмање две трећине казне, и в) да је осуђено лице из члана 64 став 2 КЗ издржало најмање три четвртине изречене казне затвора, али најмање једну годину. Коначно, лице које је осуђено на казну затвора у трајању од двадесетпет година може се условно отпустити на слободу након издржаних петнаест година, док лице које је осуђено на доживотну казну затвора, такође се може условно пустити на слободу, али тек након што је издржало двадесетпет година казне затвора. У случају давања условног отпуста⁴² осуђеном лицу у смислу члана 80 КЗ, време његовог трајања се подудара са временом неиздржаног дела изречене казне затвора, али тај период не може бити краћи од две, нити дужи од пет година, осим када се ради о условно отпуштеном лицу са издржавања казне доживотног затвора у ком случају време трајања условног отпуста износи десет година.⁴³ И на крају, лице које је осуђено на казну ограничења слободе (члан 83 КЗ), које је издржало најмање половину изречене казне (формални услов) и које поштује правни поредак, вредно и марљиво обавља рад који му је наложио суд и испуњава друге постављене обавезе (материјални услов), може такође бити ослобођено од даљег извршења остатка изречене казне одлуком суда, чиме се сматра да је изречена казна у потпуности извршена.⁴⁴

Француска

Кривични законик Републике Француске из 1992. године у пододељку број четири под називом: „Суспензија са условним отпустом“ (чл. 132–40–132–53 КЗ) одређује специфичан облик условног отпуста.⁴⁵ Тако према одредбама чл. 132–40 и 132–41 КЗ суд који је учиниоцу кривичног дела изрекао казну затвора у трајању до пет година може наредити обуставу (суспензију) њеног извршења, у целости или делимично, с тим да му се изриче условни отпуст.⁴⁶ У том случају

⁴⁰ *Kodeks karny* 6. czerwca 1997, Dz. U z 1997, r. Nr 88. poz 553, Nr 240. poz. 1431 z 2012; Stanislaw Frankowski, Adam Bodnov, *Introduction to Polish law*, Kluwer, 2005, str. 352-361.

⁴¹ Oleg Zbiorowe, *Kodeks karny*, 40. wydanie, C. H. Beck, 2015, str. 67-71.

⁴² Georg Mueller, *The Penal Code of the Poland*, Rothman, Littleton, 1973, pp. 312-323.

⁴³ Tadeus Bojarski, *Kodeks karny, Komentarz*, Warszawa, Lexisnexis, 2007, pp. 217-226.

⁴⁴ А. И. Лукашов и Н. Ф. Кузнецова, *Уголовный кодекс Республики Польша*, Юридический центр Пресс, Санкт-Петербург, 2001, стр. 124-127.

⁴⁵ Code Penal France, Juillet 2012, Paris, 2013, pp. 89-92.

⁴⁶ Paul Gattegno, *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 2003, pp.178-181.

судија обавештава осуђено лице, ако је присутно, о обавезама које мора извршити у периоду суспензије казне и за време трајања условног отпуста. При томе га упозорава на последице ако за време трајања условног отпуста изврши ново кривично дело или прекрши неку од изречених мера надзора или посебних обавеза. Када суд, као додатну казну, изрекне протеривање са територије Француске на период до десет година, ова казна се такође суспендује (одлаже) до истека времена трајања условног отпуста. Условни отпуст који може да траје од једне до три године (члан 132–42 КЗ) почиње да тече од дана када пресуда постане извршна у складу са чланом 708 став 2 Закона о кривичном поступку. Током трајања условног отпуста, осуђено лице се у смислу чл. 132–43–132–46 КЗ налази под одређеним мерама надзора уз које су му изречене и посебне обавезе.⁴⁷ У том случају му се може одобрити и помоћ надлежних органа која би му омогућила бољу и бржу реинтеграцију у друштво. У мере надзора које се могу изрећи осуђеном лицу спадају следеће: а) да буде присутан када се то захтева од стране судије за извршење казни или социјалног радника, б) да прима социјалног радника и да му пружи све информације или докумената који су потребни како би се проверио његов начин издржавања и испуњавања постављених обавеза, в) да обавести социјалног радника о промени радног односа, г) да обавести социјалног радника о промени пребивалишта или о путовању које је дужи од петнаест дана, и д) да прибави претходно одобрење од судије за извршење казни за путовање у иностранство и за сваку промену запослења или боравка ако то може да онемогући или отежа извршење одређених обавеза.⁴⁸ Судија за извршење казни, поред наведених мера надзора над осуђеним лицем за време трајања условног отпуста, може да му изрекне и једну или више од законом прописаних обавеза као што су (члан 132–45 КЗ): 1) да обавља стручну делатност или да похађа образовни курс или стручно усавршавање, 2) да успостави пребивалиште у одређеном месту, 3) да се подвргне лекарском прегледу, лечењу или медицинској нези, а у случају потребе и болничком лечењу, 4) да покаже да учествује у породичним трошковима или да редовно плаћа алиментацију, 5) да надокнади у целини или делимично, према својим могућностима, штету проузроковану кривичним делом, 6) да покаже да, према својим могућностима, јавном трезору плаћа износе као последицу изречене казне, 7) да не управља возилом одређене категорије, 8) да се не бави стручном делатношћу током које је или поводом које је кривично дело извршено, 9) да се не појављују на посебно одређеним местима, 10) да не учествује у клађењу, нарочито у кладионицама, 11) да не посећује јавне куће, 12) да се не састаје са одређеним осуђеним лицима, а нарочито са саучесницима у извршењу

⁴⁷ Beatrice Geninet, *L'indispensable du droit penal*, Paris, Studyrama, 2002, pp. 219-223.

⁴⁸ Jean Larguier, Anna Marie Larguier, *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 1996, pp.178-185.

кривичног дела, 13) да не контактира са одређеним лицима, а нарочито са жртвом кривичног дела, 14) да не поседује или не носи оружје, 15) да заврши курс о безбедности саобраћаја на путевима о свом трошку ако је кривично дело извршено моторним возилом, 16) да не емитује било какав аудиовизуелни садржај који је делимично или у целини повезан са извршеним кривичним делом које се односи на умишљајно угрожавање живота, сексуалну агресију или сексуално злостављање, 17) да своју децу повери лицима којима је судском одлуком додељено старатељство, и 18) да заврши курс о држављанству.⁴⁹ Све мере помоћи имају за циљ да подрже напоре осуђеног лица у реинтеграцији у друштво и његовој бољој и бржој ресоцијализацији. Оне могу да буду и у облику социјалне, а по потреби, и финансијске помоћи. Њих извршава служба за условни отпуст уз учешће, по потреби, приватних или јавних установа.

Мађарска

Закон Ц о Кривичном законнику Мађарске из 2012. године као један од облика делимичне суспензије изречене казне затвора предвиђа институт под називом: „Условни отпуст уз надзор“.⁵⁰ Он је прописан у члану 69 КЗ. Према овом решењу осуђеном лицу се може дати условни отпуст уз надзор: а) за време трајања одлагања кривичног гоњења, б) за време трајања условног отпуста, в) за време трајања условне осуде, г) истовремено уз наредбу за накнаду штете, и д) за време трајања пробног периода условне осуде, под условом да се стални надзор учиниоца кривичног дела сматра неопходним. Условни отпуст уз надзор се изриче у следећим случајевима:⁵¹ а) осуђеном лицу које је превремено ослобођено од издржавања доживотне казне затвора, и б) повратнику (рецидивисти) који је превремено ослобођен или је осуђен на казну затвора чије је извршење условно одложено. Према члану 70 КЗ време трајања условног отпуста уз надзор траје као и време: а) трајања условне осуде (*conditional sentence*), б) трајања суспендоване казне затвора (*suspended sentence*), и в) трајања одлагања кривичног гоњења, али најдуже у трајању до пет година за сва осуђена лица (односно учиниоце кривичног дела), или до петнаест година уколико се ради о осуђеном лицу које је превремено ослобођено у случају изрицања доживотне казне затвора. Условни отпуст уз надзор који се изриче паралелно са наредбом за вршење посла ради накнаде штете је испуњен када учинилац пружи суду доказ да је завршио одређени посао у периоду који не прелази једну годину. Лице које се налази на условном отпусту (члан 71 КЗ) мора да за време његовог трајања поштује следеће мере како не би дошло до

⁴⁹ Michel Veron, *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 2002, pp. 212-216.

⁵⁰ Batki Pal, *Criminal law in Hungary*, Budapest, Complex, 2016, pp. 178-183.

⁵¹ Krisztina Karsai, Zsolt Szomora, *Criminal law in Hungary*, Kluwer, 2015, pp. 229-238.

његовог опозивања: а) правила понашања која су прописана законом и одлуком суда, б) одржавање редовног контакта са службеником за условни отпуст, и в) уступање информација службенику за условни отпуст у мери у којој је то неопходно ради квалитетног, законитог и ефикасног вршења надзора. Такође, суд или тужилац могу наредити посебне обавезе за лице које је условно пуштено на слободу. То могу бити следеће обавезе (члан 71 став 2 КЗ):⁵² а) да не одржава никакав контакт са одређеним лицем које је учествовало у извршењу кривичног дела, б) да се не приближава жртви кривичног дела, њеном месту пребивалишта, радном месту или образовној институцији коју похађа, укључујући и било које место које жртва посећује, в) да не борави на одређеним јавним местима или површинама и да не присуствује одређеним јавним догађајима, г) да не конзумира алкохолна пића у јавности, д) да се мора пријавити на прописаном месту и у прописано време одређеној агенцији или лицу, ђ) да се мора обратити државној агенцији за запошљавање или да се пријави локалним властима за добијање запослења за опште добро, е) да мора похађати посебне студије, ж) да се мора подвргнути (ако на то пристане) одређеном лечењу или да мора присуствовати одређеним терапеутским и куративним третманима, и з) да мора похађати групне догађаје које му одреди службеник за условни отпуст или друге програме које службеник за програме у заједници службе за условни отпуст сматра потребним. Поред наведених посебних обавеза које су општег карактера, суд или тужилац могу конкретном условно отпуштеном лицу одредити и додатна правила понашања која одговарају природи учињеног кривичног дела, степену проузроковане последице (штете) и унапређењу његове друштвене интеграције.

Аустрија

Кривични законик Републике Аустрије из 1974. године са низом новела до 1. јануара 2017. године у Општем делу, у петој одредби под називом: „Условна осуда и условно отпуштање из затвора“ предвиђа више различитих облика и видова суспензије казне затвора (и других кривичних санкција институционалног карактера).⁵³ То су: а) условна осуда, и б) условни отпуст. Условни отпуст као облик делимичне суспензије изречене, али и делимично извршене казне предвиђен је у одредби члана 46 Кривичног законика. Наиме, поред потпуног (и изузетно делимичног) ослобођења учиниоца кривичног дела од извршења изречене казне (затвора и/или новчане казне) или превентивне мере, Кривични законик Аустрије познаје и институт условног

⁵² Ilona Gorgenutz, Krisztina Karsai, Sandor Madai, *Buntetajogi fogolomtar*, Budapest, Complex, 2012, pp. 189-198.

⁵³ Bundesgesetzbuch vom 23. Jänner 1974. (BGBl. Nr. 60/1974.....i BGBl. Nr.154/2015).

отпуста. То је условно отпуштање осуђеног лица са даљег издржавања изречене казне и друге санкције институционалног карактера и његово пуштање на слободу пре истека судском одлуком одређеног времена под одређеним условима до истека времена трајања изречене кривичне санкције.⁵⁴ Условни отпуст се може дати учиниоцу кривичног дела који је издржао половину изречене казне затвора, али најмање три месеца, под условом да суд дође до уверења да се до истека времена трајања казне у целисти, а на основу оцене постигнутог успеха и ефеката у току издржавања казне, владања и понашања осуђеног лица може очекивати да он на слободи неће наставити са вршењем кривичних дела, односно да се у довољној мери поправио. Изузетно се условни отпуст може дати и лицу које је осуђено за „озбиљно“ кривично дело (дакле злочин) ако је издржао половину, али пре истека две трећине изречене казне ако се на основу свих околности везаних за понашање осуђеног у току издржавања казне и постигнутих успеха у поправљању може закључити да ће се и такво лице на слободи понашати у складу са нормама правног поретка и да неће наставити са вршењем кривичних дела. Оваква одлука је посебно оправдана у случајевима када је према осуђеном условном отпуштеном лицу потребно применити добровољни третман на слободи (сходно члану 51 КЗ). Ако се пак ради о издржавању више изречених казни затвора, тада се условни отпуст такође може дати осуђеном лицу, али тек пошто је издржао петнаест година затвора, наравно, ако су испуњени други услови у погледу ефеката поправљања (ресоцијализације) који су постигнути током издржавања казне у заводској установи. Такође, и лицу коме је изречена казна доживотног затвора (за најтеже учињено кривично дело или најтеже облике тешких кривичних дела, било у стицају, или у поврату) може се дати условни отпуст под условом да је издржао најмање петнаест година затвора, уз процену суда на основу свих околности конкретног случаја да је то заслужио својим понашањем у заводској установи и испуњавањем постављених обавеза и налога, при чему се нарочито води рачуна („процењује опасност“) да такво лице на слободи неће поновити вршење кривичних дела.⁵⁵ На сличан начин Кривични законик Аустрије у члану 47 предвиђа могућност давања условног отпуста код примене превентивних мера медицинског карактера.⁵⁶ Тако се из сваке институције за ментално ненормална лица, односно институције за одвицавање од зависности, осуђено лице може пустити на условну слободу ако суд дође до уверења да је услед примењених медицинских поступака и третмана такво лице у стању социјалне потребе које не захтева наставак

⁵⁴ Eugen Serini, Helene Bachner Foregger, *Strafgesetzbuch*, 13. Auflage, Wien, Manz Verlag, 1997, pp. 117-120.

⁵⁵ Eugen Ernst Fabrizy, *Strafgesetzbuch*, Wien, Manz Verlag, 2016, str. 134-136.

⁵⁶ Egmont Foregger, Eugen Serini, *Strafgesetzbuch*, Wien, Manz Verlag, 1999, str. 89-91.

институционалног третмана, већ је довољна примена третмана на слободи. Условни отпуст код изречене превентивне мере медицинског карактера може се дати ако је осуђени провео у институцији законом одређено време и ако се утврди да је његов даљи боравак у таквој институцији непотребан, па чак и штетан.⁵⁷ До тог уверења суд долази на основу анализе: а) личности осуђеног лица, б) његовог здравственог стања, ц) његовог ранијег живота, д) његових изгледа за поштено напредовање на слободи, и е) непостојања „опасности“ на коју је била усмерена примена превентивне мере. У смислу члана 48 КЗ Аустрије време трајања условног отпуста из установа за примену медицинских превентивних мера износи од једне до три године. То је време у коме се наставља примењено амбулантно лечење (започето у институционалним условима). Ако се ради о условном отпусту који је дат осуђеном лицу на медицинску превентивну меру у трајању дуже од једне године, а због извршеног кривичног дела против сексуалног интегритета и самоопредељења, тада време трајања условног отпуста може да траје до пет година. Коначно, ако се ради о условном отпусту са издржавања изречене казне доживотног затвора, тада он може да траје најдуже до десет година.

3) ИЗВОРИ

- Aleo, Salvatore, *Parte generale*, Padova, Cedam, 2012.
- Bachmaier, Lorena, Moral Garcia, Antonio del, *Criminal law in Spain*, Kluwer, 2010.
- Bojarski, Tadeus, *Kodeks karny, Komentarz*, Warszawa, Lexisnexis, 2007.
- Chiesa, Luis E., Gomez Jara, Carlos, *Spanish Criminal law*, Stanford, 2009.
- Code Penal France, Juillet 2012, Paris, 2013.
- Contento, Gaetano, *Corso di diritto penale*, Laterza, 2006.
- Fabrizy, Eugen Ernst, *Strafgesetzbuch*, Wien, Manz Verlag, 2016.
- Fiorella, Antonio, *Questioni Fondamentali della parte generale del diritto penale*, Torino, Giappichelli, 2013.
- Foregger, Egmont, Serini, Eugen, *Strafgesetzbuch*, Wien, Manz Verlag, 1999.
- Frankovski, Stanislav, Bodnov, Adam, *Introducton to Polish law*, Kluwer, 2005, str. 352-361.
- Fucito, Frederica, Amalo, Astolfo Di, *Criminal law in Italy*, Kluwer, 2016.
- Gattegno, Paul, *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 2003.
- Geninet, Beatrice, *L'indispensable du droit penal*, Paris, Studyrama, 2002.

⁵⁷ Herbert Hausmaninger, *The Austrian Legal System*, Vienna, Manz Verlag, 2011, str. 189-190.

- Gorgenuz, Ilona, Karsai, Krisztina, Madai, Sandor, *Buntetajogi fogolomtar*, Budapest, Complex, 2012.
- Grozđanić, Velinka, Škorić, Marissabel, Martinović, Igor, *Kazneno pravo, Opći dio*, Rijeka, Pravni fakultet, 2013.
- Hausmaninger, Herbert, *The Austrian Legal System*, Vienna, Manz Verlag, 2011.
- Hernandez, Marc, *Spanish Criminal Code Reform*, Madrid, Comares, 2014.
- Horvatić, Željko, *Kazneno pravo, Opći dio*, Zagreb, Pravni fakultet, 2003.
- Karistusseadustik (Luhend Kar S)* RT I 2001, 61, 364, (donet 6. juna 2001, a stupio je na snagu 1. septembra 2002).
- Karsai, Krisztina, Szomora, Zsolt, *Criminal law in Hungary*, Kluwer, 2015.
- Kerrgandberg, Erin, *Kriminaalmenetlus*, Meris Sillaots, 2011.
- Kodeks karny* 6. czerwca 1997, Dz. U z 1997, r. Nr 88. poz 553, Nr 240. poz. 1431 z 2012.
- Kriminaalmenetluse*, Sladustik, Tallinn, Jurra, 2001.
- Larguier, Jean, Larguier, Anna Marie, *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 1996.
- Lišvic, Jaan, *Nakazatelnoe pravo Estonii, Sistemnij kurs v slazdah*, Tallinn, SHI, 2010.
- Mantovani, Francesco, *Diritto penale, Parte generale*, Padova, Cedam, 2011.
- Merino Blanco, Elena, *Spanish Law and Legal System*, Thomson, Sweet-Maxwell, 2006.
- Merusk, Kale, Pilving Halduskohtu, Ian, *Menetluse Seadustik Kommentaritude valjaanne*.
- Mueller, Georg, *The Penal Code of the Poland*, Rothman, Littleton, 1973.
- Novoselec, Petar, *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet, 2004.
- Pagliaro, Antonio, *Principi di diritto penale*, Padova, Cedam, 2007.
- Pagliaro, Antonio, *Trattato di diritto penale*, Milano, Giuffre, 2016.
- Pal, Batki, *Criminal law in Hungary*, Budapest, Complex, 2016.
- Pavišić, Berislav, Bubalović, Tadija, *Međunarodno kazneno pravo*, Rijeka, Pravni fakultet, 2013.
- Pavišić, Berislav, Grozđanić, Velinka, Veić, Petar, *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2007.
- Pavišić, Berislav, *Kazneno pravo Vijeća Europe*, Zagreb, Golden marketing, 2006.
- Pikamae, Priit, Sootak, Jaan, *Estonian Criminal law*, Tallinn, Jurra, 2011.
- Selinšek, Ljiljana, *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela*, Ljubljana, Založba GV, 2007.
- Serini, Eugen, Bachner Foregger, Helene, *Strafgesetzbuch*, 13. Auflage, Wien, Manz Verlag, 1997.
- Tallinn, Jurra, 2013.

- Turković, Ksenija, et al., *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2013.
- Veron, Michel, *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 2002.
- Weigend, Thomas, Jescheck, Hans Heinrich, *Tratado de Derecho penal, Parte general*, Madrid, Comares, 2013.
- Zbiorowe, Oleg, *Kodeks karny*, 40. wydanie, C.H.Beck, 2015.
- ДВ, Службени гласник број 27/2009.
- Запевалов, В. В., Мацнев, Н. И., *Уголовный кодекс Эстонской Республики*, Юридический центр Пресс, Санкт-Петербург, 2001.
- Јовашевић, Драган, Икановић, Велько, *Међународно кривично право*, Бања Лука, Универзитет Апеирон, 2015.
- Јовашевић, Драган, *Кривично право, Општи део*, Београд, Досије, 2016.
- Лукашов, А. И., Кузнецова, Н. Ф., *Уголовный кодекс Республики Польша*, Юридический центр Пресс, Санкт-Петербург, 2001.
- Наказателен кодекс*, обнародован – ДВ, бр. 26 от 2. април 1968. године.
Последња измена обнародована – ДВ, бр.32 от 27 април 2010.
- Ненов, Иван, Стојнов, Александар, *Наказателно право на Република Блгариа, Обша дел*, Софи-Р, Софиа, 2010.
- Органски закон 10/1995, од 23. новембра, о Кривичном закону, објављен у „Службеном гласнику“ број 281. од 24. новембра 1995. године – *Codigo penal Ley Organica*, No. 10/1955 de 23 de Noviembre de 1995; *Organic Law No. 1/2015*. 1. July 2015.
- Рарог, А. И., *Уголовное право России, Обшаја част*, 2. издание, Москва, ЕКСМО, 2008.

4) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Новелирањем Кривичног законика 2009. и 2012. године, а посебно доношењем Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера 2014. године, Република Србија је у потпуности имплементирала европске стандарде у области извршења условног отпуста. То је специфична фаза у процесу извршења изречене кривичне санкције институционалног (заводског) карактера чији су стандарди инаугурисани одредбама Европске конвенције о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима из 1964. године. Ове стандарде је прихватио највећи број европских кривичних законодавстава. На овај начин је у потпуности остварен циљ примене кривичних санкција – утицање на осуђеног учиниоца кривичног дела да више не понови кривично дело, односно утицање на његово касније понашање и ресоцијализација његове личности. С друге стране, на овај начин је појачан систем заштите људских права и слобода осуђених лица који својим

понашањем, залагањем и радом за време извршења изречених кривичних санкција заводског карактера, у првом реду казне затвора, заслужи да на слободи дочекају ефективно окончање изречене казне или друге санкције ове врсте. Све то треба да учврсти правни поредак и поверење грађана у правну државу и владавину права. Слична решења у погледу: 1) обавезног или факултативног одобравања (формални и материјални услови), односно опозивања условног отпуста, 2) о времену трајања условног отпуста, 3) о посебним мерама и обавезама које се постављају условно отпуштеном лицу на слободи које мора да испуни, и 4) о надзору над животом, радом и понашањем условно отпуштеног лица на слободи од стране различитих државних, друштвених, добротворних и других установа, односно лица познају и друга савремена европска кривична законодавства (нпр. Француска, Шпанија, Бугарска, Италија, Естонија, Пољска, Аустрија и др.) која смо анализирали и чија позитивна искуства може да искористи и наш законодавац у правцу унапређења и усавршавања постојећих решења у некој од наредних законодавних реформи у области извршног кривичног законодавства.

CONDITION RELEASE IN THE EUROPEAN CRIMINAL LAW

Abstract: In contemporary criminal law, a prison sentence is the basic and the most important type of criminal sanctions to be imposed on criminal acts perpetrators in order to prevent and combat crime. However, next to an unconditional prison sentence, all criminal legislation also recognize the different modalities of its imposition or execution. These are different forms of substitute or alternative in cases where unconditional detention is unnecessary. Thus, we can distinguish a full or a partial suspension of the prison sentence or some other kind of punishment. In the first case, it is about the suspended sentence. The second partial suspension form is called a conditional release. The conditional release is a partial suspension of prison sentence under certain conditions and for a defined period, but only after the convicted person has already served the sentence partially. For granting the conditional release is also necessary to fulfill cumulatively prescribed conditions through which it assesses whether and to what degree is earned special prevention of the convicted person in the sense of re-education and re-socialization. A prerequisite for the implementation of these measures is the fulfillment of the formal requirements - in terms of type and prison sentence duration, or material conditions - assessment of the court that the application of penalties in case of concrete is unnecessary because the goals (purpose) of punishment can be achieved without the effective enforcement of prison sentences in the whole or in part. This paper is about the concept, characteristics, conditions and methods of implementation of these forms of prison sentence suspension in the modern European criminal law.

Key words: European standards, code, prison sentence, conditional leave, supervision, freedom, European law.